

Írta: Lovas Zsuzsa

NIKOLETT

A mediáció, a konfliktuskezelés békésebb, szelídebb módja egyre jobban terjed a gyerekvédelem területén. Ennek köszönhetően Családi Mediációs és Jogi Irodánkba is egyre több esetet küldenek a kollégák. Az Iroda tapasztalatait szeretnénk megosztani olvasóinkkal. Az esetek kapcsán bemutatni a mediációs eljárás hasznosságát, és meggyőzni a területen dolgozókat, hogy mind többen éljenek a mediáció és az iroda adta lehetőséggel.

Az egyik dunántúli gyámhivatal gyámügyese kéri sürgős ügyben a Családi Mediációs és Jogi Iroda segítségét Nikolett ügyében. Nikolett 16 éves, az apai nagyszülők nevelik szinte születése óta. Kapcsolatuk azonban az utóbbi időben megromlott, Nikolett elköltözött otthonról. Ezt a nagyszülők a gyámhatóságon bejelentették, így a gyámhatóságnak lépnie kell a gyerek elhelyezése ügyében. A gyámhatóság véleménye szerint Nikolettnek a legjobb helye a nagyszüleinél lenne, szeretnék a köztük feszülő konfliktus feloldását. Ez az indikációja beküldésüknek.

A mediációs ülésre tavaly ősszel került sor, a nagymama (Mária), a nagypapa (János) és Nikolett jelenlétében. A mediációs ülés folyamatának és szabályainak ismertetése után Mária ragadja magához a szót. Hosszan és részletesen ecseteli Nikolett rövid életének történetét.

A NAGYMAMA OLVASATA

Fiuk 19 évesen megismerkedik egy férjes asszonnyal, aki terhes lesz tőle. A nő elvállal, és összeköltözik a fiatalemberrel, akit nemsokára behívnak katonának. Felmerül, hogy szakítsák meg a terhességet, de az asszony ragaszkodik hozzá, hogy megszüljön gyermekét. Megszületik Nikolett, és úgy tűnik, az anyának már egyáltalán nem fontos a kislányról való gondoskodás. Sokszor elmegy éjszakánként hazulról egyedül hagyva a gyereket. Több ízben a nagyszülőkre bízta Nikit, és ez egyre gyakrabban és egyre hosszabb időre megtörténik. Egy napon levelet találnak a levélszekrényükben, amelyben az anya értesíti őket, hogy külföldre távozott, neveljék fel Nikolettet. A lakás teljesen kiürítve, minden mozdítható darab eladva, a kislány a bölcsődében hagyva. A nagyszülők magukhoz veszik Nikit, és ők nevelik. Az apa leszerel, majd megnősül. Tartja a kapcsolatot Nikivel mindaddig, amíg saját gyereke nem születik, és felesége rossz szemmel kezdi nézni Nikit. Addig jó volt a kislány, amíg lakástámogatást és egyéb szociálpolitikai kedvezményt kaptak utána, amikor jönnek a saját gyerekek, rá már nincs szükség. A feleség szerint Niki rossz hatással van az ő gyerekeire. Csúnya veszekedés következik a nagyszülők és az apa családja között Niki miatt. A következmény, hogy Niki nem látogatja apja családját. A nagyszülők gyermek-elhelyezési eljárást indítanak be, melynek során a nagypapát nevezik ki Niki gyámjává. Az apa köteles gyermektartást fizetni, melyet kezdetben ő maga visz fel szülei lakására, később postán adja fel. Az anya egyszer felbukkant, kivitte magához Nikit Svédországba egy hónapra. Hazatérve a kislány félelmekről, szorongásokról számol be, az anyja ott is többször egyedül hagyta őt, ami idegen környezetben még sokkal félelmetesebb volt. Körülbelül egy évvel ezelőtt az anya ismét jelentkezett, időközben született egy másik kislánya, aki most

kétéves, őt is hozta magával Magyarországra. Pár napot Nikivel töltött, elvitte őket az ország másik felén élő szüleikhez is. Majd hazautazott, és a kapcsolatuk ismét megszakadt.

Mária szerint ez az epizód összezavarta Nikit. A fő problémát azonban Niki fiúbarátai jelentik. Másfél évig udvarolt neki egy fiú, akit a nagyszülők szerettek, dolgos, csendes fiú volt. Az utóbbi időben azonban Nikinek különböző férfiakkal és fiúkkal van kapcsolata, amit a szigorú nagyszülők képtelenek tolerálni. Egyre keményebben fogják Nikit, egyre nagyobb az ellenőrzés, és ezzel párhuzamosan egyre több a vita. Egy vita kapcsán a nagymama azt mondta, hogy ha Niki nem változik, akkor költözzön el. Több se kellett a gyerekeknek, másnap már hült helye volt. A nagymama úgy érzi, ők már mindent megtettek, nem tudnak többet tenni Nikiért, ha ez kevés, akkor kevés, változzon meg Niki, fogadja el az ő érték- és normarendszerüket. Ez az ő szájából úgy hangzik, hogy legyen megint jó és szófogadó kislány. Nem érti, hogy mi változott, ő ezt a helyzetet képtelen tolerálni.

A NAGYPAPA OLVASATA

Néhány apró részlettel egészíti ki a nagymama elmondását. Kommunikációja jelzi, hogy ő a melegebb szívű, a toleránsabb és a megértőbb a nagyszülők között. Benne kevesebb a keserűség, és több az aggodalom. Niki most egy 25 éves motoros fiúhoz költözött, de a gyámügyesek intézkedésére kollégiumba került. Három napja lakik ott.

NIKI OLVASATA

Viselkedése szelídséget tükröz, visszafogottan, mégis nagyon erőteljesen kommunikál a mediátorokkal, folyamatos szemkontaktust tartva fenn velük. Szeméből a megértés és elfogadás utáni vágy olvasható ki. Metakommunikációjával követi az eseményeket, pontosan lehet tudni, hogy hol tart, mi a véleménye az elhangzottakról. Ez megkönnyíti a mediátorok dolgát. Elbeszélése tárgyilagos. Gyerekkorából arra emlékszik, hogy nagyon fájdalmas volt és szerinte igazságtalan, amit mostohaanyja csinált vele. Nem érti, miért lenne ő rossz hatással a kicsikre. Az is rosszul esett neki, hogy édesapja nem védte meg. Anyja legutóbbi jelentkezése is megzavarta. Nem érez semmilyen érzelmi kapcsolatot maga és az anyja között.

A nagyszülőkkel való kapcsolatában azt érzi, hogy a nagymama nagyon szigorú, úgy kezeli, úgy számoltatja be, mint egy kisiskolást. Mindenért rászól, mindig megmondja, hogy mit, hogyan csináljon.

MEDIÁCIÓS VITA

Amikor minden résztvevő elmondja a saját olvasatát, ismét a nagymama veszi át a szót. Sírva panasolja, hogy mindenhol őket ítélik el, holott ők mindent megtettek Nikiért, igazán jó és szerető szülei voltak a kislánynak. Most miért őket teszik felelőssé, miért nekik kellene megváltozni. Teljesen egyértelmű és jogos igénye, hogy ismerjék el, hogy milyen sokat tettek a gyerekért, ami valóban így is van. Elismerem, hogy nagyon jó szülei voltak Nikinek, sokkal többet tettek érte, mint amennyit egy átlagos nagyszülő tesz. De nem voltak felkészülve, és senki nem készítette fel őket arra, hogy egy érzelmileg sérült gyereket nevelnek, akivel másképp kell bánni, akit másképp kell nevelni, mint az átlagos gyerekeket. Nikinek nagy szeretet- és biztonságigénye van, hiszen őt a szülei eldobták maguktól, nem kellett nekik. Az elutasítás leghalványabb jelére Niki csomagol, és odébb áll. Valószínűleg ez magyarázza Niki sok partnerkapcsolatát is, mért rendkívül érzékeny az elutasításra, és

azonnal megszakítja a kapcsolatot abban a reményben, hogy talán máshol jobban fogják szeretni. A kislány heves fejbólogatással kíséri szavaim.

VÉGIGVESSZÜK A SZÓBA JÖHETŐ MEGOLDÁSOKAT

- Niki visszaköltözik a nagyszüleihez.
- Niki a kollégiumban marad, a nagypapa továbbra is ellátja a gyámi feladatokat, de nem laknak együtt.
- A nagypapa a továbbiakban nem látja el a gyámi feladatokat, Nikit nagykorúságáig intézetbe kell elhelyezni.

Részletezzük az egyes megoldások előnyeit és hátrányait, illetve azokat a feltételeket, amik között megvalósulnak.

1. Niki hazaköltözik.

Mivel a kislány érzelmileg sérült, ahhoz, hogy ő maga megváltozzon, pszichológus segítségére van szüksége. A kislány ezt elfogadja, megígéri, hogy jární fog szakrendelésre.

Ha otthon semmi nem változik, akkor nincs értelme hazaköltözni, hiszen arról már van tapasztalat, hogy jelen állapotban az otthonlakás nem működik.

A nagyszülőknek türelmesebbnek, toleránsabbnak kell lenni. Ki kell dolgozni a fegyelmezés, az együttélés új szabályait.

Az eddig mindent elutasító nagymama is rááll arra, hogy próbálják meg másképp.

2. Niki kollégiumban marad

Ennek előnye, hogy fokozatosan lehet kialakítani az új rendet és hozzászokni a változásokhoz.

Hátránya, hogy a kollégium 5 percre van a nagyszülők lakásától, és sok pénzbe kerül, amit a szerény körülmények között élő nagyszülők nem nagyon tudnak, és nem is igen akarnak vállalni.

3. Niki intézetbe kerül

Ez végső megoldásként jön szóba, és igazából egyik fél sem akarja.

Nem akarnak belegondolni, nem akarják ennek a verzióknak a következményét végigvenni, mindhárom fél elutasítja ezt a szélsőséges variációt.

A beszélgetés során Niki férfi kapcsolatai vonatkozásában felbukkan még a „mit szól a város” motívum. Egy kisvárosban mindenki mindent tud, a nagyszülők félnek attól, hogy „szájára veszi őket” a város, hogy pletykálni fognak róluk. Egyrészt a szégyen dolgozik bennük, amiért Nikinek ennyi fiú, férfi kapcsolata volt, és ez kiderül ország-világ előtt. Másrészt attól is tartanak, hogy a szomszédság majd azt hiszi róluk, hogy ők kudarcot vallottak a gyereknevelés területén, nem tudtak jó „szülei” lenni Nikinek.

Félelmeik enyhíthetők azzal, hogy a városban akkor is kibeszélik őket, ha netán Nikit gyermekvédelmi gondoskodásba adnák.

ÖSSZEFOGLALÁS

Nagyon magas érzelmi hőfokú mediációs ülés volt. Közelebb volt a családterápiás megközelítéshez, de a konkrét és fenyegető konfliktus – gyerek elhelyezésének kérdése – miatt mégis indokolt volt a mediációs technika alkalmazása. A megértés mindkét részről nagymértékben megnőtt. Bár konkrét megállapodás nem történt, utóbb mégis kiderült, hogy a kislány hazaköltözött, a gyámügyesek keresnek neki pszichológust, sőt a nagymama, aki

kifejezetten drágállotta a kollégium költségeit, felajánlotta, hogy ha szükséges, ők fizetnek a pszichoterápiás kezelésért.

Egy évvel később rádiós interjú készült a családdal és a Nikit kezelő pszichológussal. A kislány otthon lakik, partnerkapcsolatai rendeződtek, nagyszüleivel a korábbi szeretetteljes kapcsolathoz sikerült visszatérniük.